

**HVEM SKREV
EVANGELIENE?**

BART EHRMAN

“Noen bøker, slik som evangeliene... ble skrevet anonymt for senere å bli tilskrevet visse forfattere som trolig ikke skrev dem (apostler og venner av apostler).”

(Jesus, Interrupted, s. 101-102.)

BGT **Matthew 1:1** Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ

Χριστοῦ υἱοῦ Δαυὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ. ²

Ἀβραὰμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαάκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ³

Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φάρες καὶ τὸν Ζάρα ἐκ τῆς Θαμάρ, Φάρες δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐσρώμ, Ἐσρώμ δὲ ἐγέννησεν τὸν

Ἀράμ, ⁴ Ἀράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν

Ἀμιναδάβ, Ἀμιναδάβ δὲ ἐγέννησεν τὸν

Ναασσών, Ναασσών δὲ ἐγέννησεν τὸν

Σαλμών, ⁵ Σαλμών δὲ ἐγέννησεν τὸν Βόες

ἐκ τῆς Ῥαχάβ, Βόες δὲ ἐγέννησεν τὸν

Ἰωβῆδ ἐκ τῆς Ῥούθ, Ἰωβῆδ δὲ ἐγέννησεν

τὸν Ἰεσσαί, ⁶ Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησεν τὸν

Δαυὶδ τὸν βασιλέα. Δαυὶδ δὲ ἐγέννησεν τὸν

Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου, ⁷ Σολομών δὲ

ἐγέννησεν τὸν Ῥοβοάμ, Ῥοβοάμ δὲ

ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά, Ἀβιά δὲ ἐγέννησεν

τὸν Ἀσάφ. ⁸ Ἀσάφ δὲ ἐγέννησεν τὸν

HVORFOR ANONYME?

Forslag:

1. For å fremstille historien i samme sjanger som de historiske bøkene i GT, som også er anonyme.
2. For å sette forfatteren i bakgrunnen og få fullt fokus på innholdet.
3. Fordi innholdet ikke er forfatterens eget verk, men det er evangeliet som Jesus forkynte. Ingen forfatter kan påstå å ha funnet opp dette.

OVERSKRIFTENE

OVERSKRIFTENE

- Kanskje fra tidlig på 100-tallet
- De har "alltid" vært der, så langt tilbake vi kan se.
- Alltid de samme navnene
- "Evangeliet etter Matteus" er uvanlig grammatikk
 - ➔ Innholdet er Evangeliet, men 4 ulike innfallsvinkler. Ingen av dem er egentlig forfatteren.

MATTEUS

- **Hvorfor omtaler Matteus seg selv i 3. person hvis han er forfatteren?**
 - *“Dette må ha blitt sagt enten i uvitenhet eller med den hensikt å villedde. Faustus kan neppe være så uvitende at han ikke har lest eller hørt at fortellere, når de snakker om seg selv, ofte bruker en konstruksjon som om de snakker om noen andre. Det er mer sannsynlig at Faustus ønsket å forvirre de som er mer uvitende enn han selv, i håp om å få tak på de som er ukjent med disse tingene.”*
(Augustin, Mot Faustus 17.1.4)
- **Hvorfor bruke Markus som kilde dersom han var et øyenvitne selv?**
 - Peter står bak Markus, som en av Jesu tre nærmeste.
 - Kallshistorien: ‘Levi’ (Mark 2, Luk 5) vs. ‘Matteus’ (Matt 9)
 - Kanskje han ikke brukte Markus?
- **Kunne han gresk?** Sannsynligvis, siden han var toller.
- **Kunne det ha blitt skrevet så sent som i 85 e.Kr.?** Ja.

MARKUS

- Skrevet av en som tør å kalle det for 'evangeliet' (1:1)
- Papias (90-130): *"Og dette sa 'den gamle': 'Markus var Peters tolk og skrev nøyaktig ned det Peter hadde forkynt, men ikke nødvendigvis i den rekkefølge ting ble talt eller gjort av vår Herre.'*
- Peter er den første og siste disippelen som nevnes (1:16 og 16:7, i tillegg vektlagt begge ganger) —> en praksis for å henvise til kilden (*inclusio*)
- Hvorfor ikke kalle det Peterevangeliet hvis Peter var kilden?
- Tradisjonen sier konsekvent Markus, og skriftet fikk uansett autoritet - uten å påstå noe som helst om forfatterskap.

LUKAS

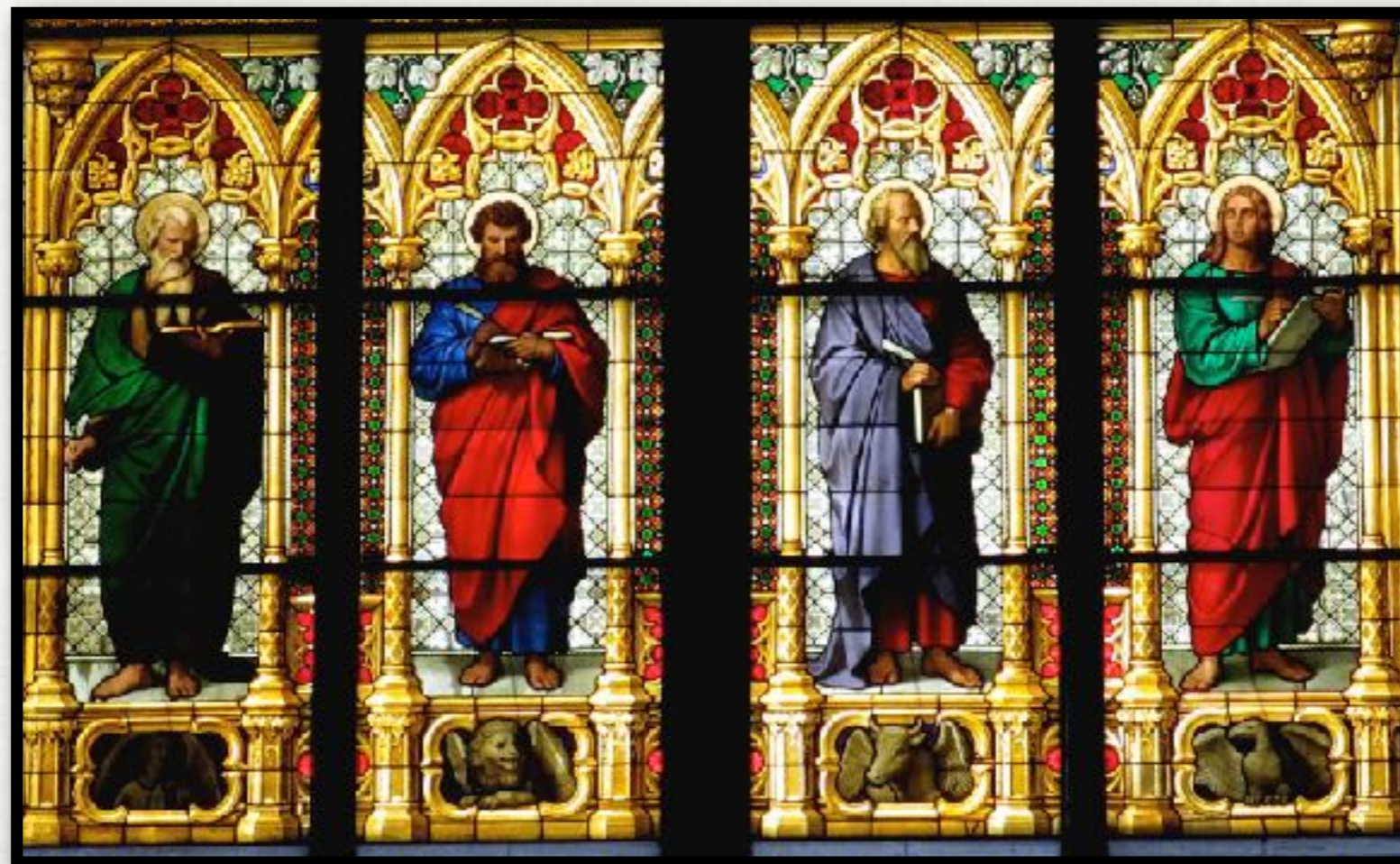
- Ikke et øyenvitne selv, men har snakket med øyenvitner (1:1-4)
- Lager en *inclusio* med (øyen)vitner (1:2 og 24:48) til det som har blitt oppfylt (1:1 og 24:44).
- Timoteus, Titus og Silas reiste også med Paulus. Hvorfor ikke velge en av dem hvis poenget var autoritet?
- Igjen er tradisjonen konsekvent. Og siden Lukas var en medarbeider av Paulus var han fra den apostoliske kretsen.

JOHANNES

- Eneste evangeliet som hevder å komme fra et øyenvitne.
- *Det er denne disippelen som vitner om alt dette og som har skrevet dette, og vi vet at hans vitneutsagn er sant. (Joh 21:24)*
- Eneste Johannes som nevnes er Døperen, dermed kan "disippelen som Jesus elsket" være apostelen.
- Johannes —> Polykarp —> Ireneus, som skriver (180) at dette var apostelen Johannes.
- Mulig "vi" er noen andre som skriver med Johannes som kilde. Innholdet er likevel apostolisk.

KONKLUSJON

Vi har liten grunn til å tvile på overskriftene til evangeliene og dermed liten grunn til å tvile på forfatterskapet av disse bøkene. Bevismaterialet antyder fortsatt at de mest sannsynlige forfatterne er Matteus, Markus, Lukas og Johannes.

HVA HAR DETTE Å SI FOR TROVERDIGHETEN?

- Det viktigste er ikke om forfatteren selv var en apostel eller ikke, så lenge innholdet er apostolisk. Dette var det eneste som ble gitt autoritet av de første kristne.
- Kirkehistorien viser at innholdet av våre 4 evangelier var apostolisk, siden kirken aksepterte dem raskt og aldri stilte spørsmålstegn ved dem.
- Vi kan stole på at evangeliene inneholder øyenvitneoverleveringen som ble gitt av Jesu apostler. Derfor er evangeliene de beste kildene om Jesus.